

Oproep tot Fonds voor Duurzaamheidseducatie: 'Geef op school onafhankelijke voorlichting over het klimaat'

Basisschoolkinderen van nu zijn rond 2030 klaar met hun opleiding. Heeft die ze voorbereid op klimaatproblemen? Zorg voor onafhankelijke klimaateducatie.

GDO roept overheden en bedrijfsleven op onze vereniging te helpen door gezamenlijk te investeren in een Fonds voor Duurzaamheidseducatie.

"Het is tijd om het principe van Social Impact Investing toe te passen: wie baat heeft bij het beperken van de kosten in de toekomst, heeft belang bij de investeringen in het heden en is een potentiële financier. Dit financieringsvraagstuk hoort niet alleen bij gemeenten te liggen", aldus moderatoren René Munsters en Henk Nijhof.

Onafhankelijk oordeel

Het zoveelste verontrustende klimaatrapport van het IPCC was aanleiding voor een opiniërend

Kinderen en klimaat

Geef kinderen een onafhankelijk beeld over klimaat

Basisschoolkinderen van nu zijn rond 2030 klaar met hun opleiding. Heeft die ze voorbereid op klimaatproblemen? Zorg voor onafhankelijke klimaateducatie, aldus **René Munsters en Henk Nijhof**.

Het verontrustende klimaatrapport van het IPCC, dat vorige week uitkwam, laat niets aan duidelijkheid te wensen over. Het is code rood en we zullen echt aan de slag moeten om de klimaatverandering te keren. Ook in de vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling maken we ons zorgen over klimaatverandering. En ook over educatie rond klimaatverandering, natuur en milieu. Vanuit onze achterban, ongeveer 100 gemeenten en bijna 150 natuur- en duurzaamheidsorganisaties (voor educatie op het terrein van natuur en milieu), zien we dat goed lesmateriaal over klimaatverande-

dering en wat dit betekent voor jezelf, je omgeving en je toekomst, moeilijk te duiden. Bij het ontbreken van regulier werk en

artikel dat in augustus werd gepubliceerd in dagblad Trouw. "Goed lesmateriaal over klimaatverandering en andere vraagstukken rond duurzaamheid ontbreekt op veel plekken. Dat baart ons zorgen, omdat het belangrijk is dat kinderen en

jongeren een oordeel leren vormen over klimaat- en milieuproblemen op basis van objectieve informatie. Zij moeten afgewogen keuzes kunnen maken en invloed kunnen uitoefenen op hun eigen toekomst."

[Lees meer](#)

Inzet op Duurzaam Onderwijs én Duurzame Samenleving

GDO begeleidt een actief netwerk van 140 centra voor natuur en duurzaamheid. Dat we op het gebied van Duurzaam Onderwijs,

waarbij we leden inhoudelijk ondersteunen en bij het maken van de omslag van aanbodgericht naar partnerschap. Daarnaast zijn we in 2021 gestart om leden te helpen op het vlak van duurzame samenleving; hoe kunnen zij hun focus verbreden naar inwoners en burgerparticipatie. Het lokaal activeren van inwoners is immers noodzakelijk om een bijdrage te leveren aan de klimaatopgaven. Onze leden kunnen daarin een belangrijke

rol vervullen. In 2022 beschrijven we enkele succesvolle praktijken van leden ter inspiratie van alle andere centra in ons netwerk.

Nieuwe leden

In 2021 kreeg GDO er zeven nieuwe leden bij: CNME Hellendoorn, Natuurpodium Brabantse Wal in Bergen op Zoom, stichting Renkums Beekdal, De Groene Inval in Baarn, CNME De Rollen in Born, Natuurmuseum Brabant in Tilburg en de gemeente Weert.

Uitbreiding van bestuur en team

JAARVERSLAG

2021

Het bestuur van GDO bestond in 2021 uit: voorzitter Jacqueline van Dongen (wethouder Zwijndrecht), Olle Mennema (NME Den Haag), Arjanne Lagendijk (NMCX Haarlemmermeer) en Harmtine de Lange (NME Den Haag). Paul Duijsings trad toe als penningmeester.

Het GDO-team met René Munsters (programmamanager Duurzame Samenleving, Henk Nijhof (bestuurlijk moderator) en Conny Taheij (bureau en communicatie) kreeg versterking van Arjan Klopstra (programmamanager Duurzaam Onderwijs).

Paul Duijsings nieuw bestuurslid: 'Centra cruciaal voor realiseren klimaatdoelen in gemeenten'

"Natuur- en duurzaamheidscentra zijn in mijn ogen cruciaal voor het realiseren van klimaatdoelen in gemeenten.

Zij kunnen op een laagdrempelige manier bijdragen aan meer bewustwording bij bewoners; via de kinderen, activiteiten voor scholen en bso's, ouders, grootouders, in buurten en wijken.

Zij kunnen het 'klimaatneutraal worden van een gemeente' handen en voeten geven. Educatie blijft daarin de basis. Als je het niet hebt aangeleerd of ervaren, dan beklijft dat niet."

Aan het woord is onze nieuwe penningmeester Paul Duijsings.

Hij trad in november officieel toe tot het GDO- bestuur en is ook voorzitter van de Raad van Toezicht van Stichting Natuurstad Rotterdam.

[Lees verder](#)

Arjan Klopstra, programmamanager Duurzaam Onderwijs 'Met scholen samenwerken aan inbedding duurzaamheid'

Arjan Klopstra is sinds juni onze nieuwe programmamanager Duurzaam Onderwijs.

Duurzaamheidseducatie krijgt in het onderwijs steeds meer aan-

dacht en voeten aan de grond. De lokale NDE-centra spelen daarop in en verbreden hun aanbod. Van aanbieder naar samenwerkingspartner van het onderwijs. Arjan ondersteunt hen daarbij en participeert namens ons netwerk in landelijke projecten en ontwikkelingen.

Samenhang

"Duurzaamheidseducatie is voor mij belangrijk om daarmee kinderen en jongeren te betrekken bij hun omgeving, de samenhang te laten zien tussen ecologie, economie en sociale aspecten en ze deel te maken van de oplossing.

Voor onze onderwijsstrategie is het daarbij van belang dat we een goede partner zijn van onderwijsinstellingen en samen met de scholen werken aan de inbedding van duurzaamheid, bijvoorbeeld door het omarmen van de SDG's."

Vanuit de landelijke ontwikkelingen houdt hij zich onder meer bezig met de samenwerking met Leren voor Morgen, met De Duurzame School en met Alliantie Schooltuinen.

Contact

a.klopstra@vereniginggdo.nl

GDO Tweedaagse: werken aan de toekomst

Met leidinggevend en duurzaamheidscentra en beleidsadviseurs van gemeenten bespraken we tijdens twee inspirerende dagen in september de toekomst van ons werkveld. We waren te gast bij de collega's van Duurzaamheidscentrum Assen.

Workshop In beeld bij gemeente(n)

Om centra voor te bereiden op de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 hielden we een workshop over het in beeld komen bij de politiek, ook wanneer zij onderdeel zijn van een gemeente. GDO-moderator Henk Nijhof en wethouder van de gemeente Hellendoorn deelde zijn kennis.

Leermiddelenweek werd een week

Onze jaarlijkse Leermiddelenweek werd vanwege corona een geslaagde online Leermiddelenweek, met dagelijks een innovatiemoment, een spreker en aanbod van lesmateriaal. Collega's van Renkums Beekdal, CNME Hellendoorn, Het Groene Huis Amersfoort, Buitenwijs Nieuwegein en NME Den Haag bereiden deze online bijeenkomsten voor. Thema's waren Natuur en milieu in de Gezonde School, Curriculum.nu, biomimicry, de Regionale Energie Strategie en educatie en circulaire economie.

Eerste product uit Ontwikkelfonds

Het eerste product uit het gezamenlijke Ontwikkelfonds is gepresenteerd: lesmateriaal bij de Watertafel met betrokkenheid van de 'burgemeesters van Sponso en Steendam'. Het fonds is opgezet om elkaars expertise te gebruiken, nog betere leermiddelen te ontwikkelen en samenwerking te bevorderen. Centra doneren een bedrag, waarna het lesmateriaal voor alle leden van de vereniging beschikbaar komt. Bij de ontwikkeling waren betrokken medewerkers van BuitenWijs, De Groene Belevens, NME Haarlem, Duurzaamheidscentrum Weizigt, NME Den Haag en De Bastei.

Landelijke ontwikkelingen in kaart

Voor hun meerjarenvisie of beleidsplan hebben de centra met inzet van het Ontwikkelfonds landelijke ontwikkelingen in kaart laten brengen. "Dit is een klus waar ieder voor zich in de waan van de dag niet de tijd voor kan vinden. Het is heel fijn dat we dit gezamenlijk hebben kunnen uitbesteden om te vertalen naar onze lokale situatie", aldus Arjanne Lagendijk van NMCX Haarlemmermeer en bestuurslid van GDO.

High Five Duurzaam Nissewaard wint GDO Innovatieprijs 2021

Jaarlijks reiken we de GDO Innovatieprijs uit; een uitgelezen moment om als centrum aan de collega's in het werkveld en de buitenwereld te laten zien met welke ontwikkelingen je bezig bent en op welk product of werkwijze je trots bent.

Dit jaar waren er maar liefst acht inzendingen. "Het zijn inzendingen die er toe doen", aldus juryvoorzitter Jacqueline van Dongen (GDO-voorzitter en wethouder van Zwijndrecht).

Winnaar was Milieuhuis Nissewaard met het programma High Five Duurzaam. "Milieuhuis heeft de stap gezet naar het NDE-centrum van de toekomst, qua netwerk en gezamenlijke

activiteiten in een community van educatieve medewerkers, gekoppeld aan de SDG's", aldus het juryrapport. "We hebben heel hard gewerkt om het Milieuhuis toekomstbestendig te maken", reageerde Jet de Jonge van High Five Duurzaam trots.

Meer innovatie

De overige inzendingen waren 'WNT komt naar je toe deze zomer'

van Westland Natuur en Techniek Web (WNTweb), Natuurstad Rotterdam streamt live in de klas of thuis, NMCX in Haarlemmermeer met Citizen Science software brengt met mobieltje zwerfafval in kaart, Stad & Natuur Almere met het Educatiebos dat zintuigen prikkelt en ook toegankelijk is voor mensen met een beperking. Het Blotevoetenpad van Duurzaamheidscentrum Assen inspireert bij de inrichting van de eigen tuin, Stichting Renkums Beekdal combineert in 'Klei voor kleuters' cultuur, geschiedenis en materiaal, De Groene Belevens in Leusden wist met opvallende video's nieuwe vrijwilligers te werven.

Bekijk alle inzendingen.

Dit deed GDO ook in 2021...

- GDO riep samen met bijna 2.100 organisaties en 4.400 burgers via SDG Nederland het kabinet op tot een duurzaam regeerakkoord, gericht op brede welvaart en welzijn. Voor een duurzame wereld in 2030, waar economische, ecologische en sociale waarden in balans zijn. De SDG's zijn hiervoor een concreet kompas.

- GDO ondertekende het manifest 'Investeren in de toekomst, is investeren in jongeren'. Hierin houdt onze coöperatie Leren voor Morgen een pleidooi voor een politieke visie op duurzaam onderwijs.

- Het manifest Bouwen voor Natuur is ondertekend door GDO: een oproep om woningen zo te bouwen dat de natuur de ruimte krijgt. NDE-centra, zoals De Groene Belevens en CNME Maastricht, werken al samen met projectontwikkelaars om groen in de wijken te realiseren.

- Over het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) hebben we de belangrijkste informatie en tips op een rij gezet. Zo kunnen onze leden ook inspeken op dit investeringsprogramma van het kabinet om de gevolgen van de coronacrisis voor leerlingen op te vangen.

- Educatiespecialisten uit ons netwerk en Leren voor Morgen beoordelen samen lesmateriaal. Goed lesmateriaal ontvangt het keurmerk 'Leren voor duurzame ontwikkeling'. Dit is eenvoudig te vinden in Wikiwijs, een platform van Kennisnet (uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van OCW).

Samenwerken aan handlingsperspectief

JAARVERSLAG

2021

Met een groot aantal landelijke partners werken we met ons netwerk samen om duurzaamheid dichtbij kinderen en volwassenen te brengen. Centra voor natuur en duurzaamheid bieden op een laagdrempelige manier handlingsperspectief.

Alliantie Schooltuinen: 'Elk kind een schooltuin!'

Met de missie dat elk kind in het basisonderwijs een jaar rond kan schooltuinieren, is de Alliantie Schooltuinen opgericht. GDO maakt deel uit van deze Alliantie, samen met IVN Natuureducatie, Beleef & Weet en de ondernemers Rob Baan (Koppert Cress) en Simon Groot (EWS). Uit onderzoek blijkt dat leerkrachten wel willen schooltuinieren, maar niet weten hoe en ondersteuning missen. NDE-centra kunnen ondersteuning (gaan) bieden. [Lees meer](#)

Groentezaden Rijk Zwaan voor 3000 scholen en bso's

Zelf groenten telen, oogsten en er een gezonde maaltijd van maken. Daarmee gingen kinderen op 3000 basisscholen en bso's aan de slag. Verdelingsbedrijf Rijk Zwaan stelde voor de vierde keer pakketten met groentezaden beschikbaar. NDE-centra en makelaars Jong Leren Eten (RVO) zorgen voor de verspreiding met lespakketten of ondersteuning bij het opzetten en onderhouden van de moestuin, op het schoolplein of in de klas.

[Lees meer](#)

'Een groener Nederland begint in je eigen tuin'

Het ministerie van I&W, Ons Water en Samen Klimaatbestendig dagen alle gemeenten uit om met hun inwoners zo veel mogelijk tuinen klimaatbestendig in te richten met ruimte voor biodiversiteit. Het is een van de acties van hun Missie Groene tuinen, waarbij vereniging GDO is aangesloten. Lokale NDE-centra sloten aan bij De Maand van het Vergeten Plantseizoen en de Week van de Groene Tuin in april 2022. Tussen beide campagnes ondersteunden de centra het Nederlands Kampioenschap Tegelwippen.

Voedsel van dichtbij

De belangstelling voor lokaal produceren en eten blijft. Kennisplatform [Stadslandbouw Nederland](#), waarvan GDO trekker is, organiseerde goedbezochte webinars over voedselgemeenschappen en de financiering van voedsel van dichtbij. En lanceerde de [MAEX.nl/voedselvandichtbij](#) waarmee initiatieven hun sociale waarden

en SDG-doelen in kaart kunnen brengen.

Praatplaten voor moestuinlessen

Om extra verdieping te geven aan moestuinlessen ontwikkelden we praatplaten. Dat deden we samen met Utrecht Natuurlijk, De Groene Belevenis en Omgevingsdienst regio Utrecht, in opdracht van het rijksprogramma Jong Leren Eten. Met ontdekopdrachten, het stellen van doordenkvragen en het voorleggen van stellingen, worden de leerlingen gestimuleerd na te denken over de wereld om hen heen, hun voedsel en mogelijke duurzame(r) en gezonde(r) keuzes daarin. Een mooi voorbeeld van natuurfilosofie.

[Bekijk de praatplaten](#)

Ook aan de slag met afvalvrije scholen, een groen schoolplein? Of als partner samenwerken om handlingsperspectief te bieden op duurzame thema's? Neem contact op met René Munsters: rmunsters@vereniginggdo.nl.

Nationale Buitenlesdag

300.200 kinderen van 2052 scholen deden mee aan de Nationale Buitenlesdag op 13 april. Met botanisch stoepkrijten ontdekten ze de natuur op en rond het speelplein. IVN, Jantje Beton en GDO vroegen de Tweede Kamer om buitenlessen en groene buitenruimte mee te nemen in het Nationaal Programma Onderwijs. [Lees meer](#)

Nationale Kraanwaterdag

Een recordaantal van 210.000 kinderen deed mee. GDO is partner van deze activiteit van de drinkwaterbedrijven, en zet zich in om via het netwerk basisscholen en bso's te stimuleren deze dag aandacht te besteden aan kraanwater als duurzame en gezonde dorstlesser.

Nationale Boomfeestdag

Ruim 100.000 leerlingen planten op 10 november zo'n 200.000 bomen. GDO werkt met Nationale Boomfeestdag aan vergroenen van de schoolomgeving. Hiervoor is voor elke basisschool een kaart gemaakt waarop te zien is hoe groen de buurt is. [Lees meer](#)

Klimaatverbond Nederland

We bundelen de krachten voor de Groene Voetstappen, de Warmetruiendag en de Kinderklimaatop. De Groene Voetstappen-week

sluit aan bij lokale mobiliteit en het Sport- en Beweegakkoord. In 2021 liepen ruim 13.000 deelnemers 61.171 groene voetstappen: ruim 1,5 keer de wereld rond voor een beter klimaat

Groen Traineeship

Onder begeleiding van tien centra uit ons netwerk werkten jongeren voor de Vlinderstichting om wijken met vlindernamen met inzet van bewoners ook echt aantrekkelijk te maken voor vlinders en andere insecten.

Wil je ook samenwerken? Neem contact op met René Munsters:

rmunsters@vereniginggdo.nl

DuurzaamDoor

Het Kennis- en Leerprogramma DuurzaamDoor (RVO) brengt partijen bijeen om samen te werken en van elkaar te leren. Het informeert en inspireert met succesvolle voorbeeldprojecten, visies op transitie naar duurzaamheid en biedt slimme werkmethodes aan. GDO is al jaren partner van DuurzaamDoor. Daardoor kan zij de kennisontwikkeling binnen het netwerk van NDE-centra vormgeven en uitvoeren.

www.duurzaamdoor.nl

DUUR
ZAAM
DOOR

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van de Vereniging GDO.

René Munsters, programmamanager Duurzame Samenleving: rmunsters@vereniginggdo.nl

Arjan Klopstra, programmamanager Duurzaam Onderwijs: a.klopstra@vereniginggdo.nl

Conny Taheij, bureau en communicatie: info@vereniginggdo.nl

Vormgeving studio westkaap: info@westkaap.com

Foto's: Eigen foto's en van partners

www.vereniginggdo.nl

info@vereniginggdo.nl

[@vereniginggdo](https://twitter.com/vereniginggdo)

[@vereniginggdo](https://www.linkedin.com/company/vereniginggdo)